

אדר' גדעון שריג

החלל הפתוח

בתל אביב לדוגמא המפגש בין הירקון לבין הים צריך להתקיים ללא בימי מלווה, מפגש של הים הכחול עם הנחל הירוק תוך שימור המרחק העירוני הפתוח הקשור לחוף הים זהו נכס עירוני חשוב לפעילות ציבורית פתוחה ורצופה. יש חובה לשמר את הירקון כמערכת טבעית אקולוגית בתוך מערכת השטח הפתוח הציבורי של העיר לפעילות של נפש

תרבות ופנאי. בדומה יש לשמר בחיפה את הוואדיות הירוקים ובירושלים את העמקים הטבעיים.

דוד קנפו: מהו השילוב הנכון של ערכי הטבע לתוך העיר לדעתך? גדעון שריג: בתחום העירוני אין כמעט נוף פתוח חקלאי זהו נוף תרבותי שהוא מעשה אדם, וכך בשולי העיר מתפרסים פארקים יותר טבעיים דוגמאת פארק הכרמל בחיפה. צריך לשמור על מערכת השטח הפתוח מחוץ לעיר באזור נרחב לפעילות נפש הצמודה לעיר, אין ספק שהמאמץ של אדריכלי הנוף צריך לקשור את החיים העירוניים בתוך השטח הבנוי למערכת שטחי הטבע בשולי העיר ולקיום היררכיה של פעילות נפש ומנוחה.

הקשר אחר לפתוח שטחים פתוחים הוא נושא הארכיאולוגיה אשר נמצא בערים רבות כמו ירושלים, צפת, יפו, במקרים אלה הארכיאולוגיה היא בסיס לפתוח עירוני מושכל המאפשר שימור של ערכי תרבות של המקום ויצירת חלל פתוח עירוני ממון ויחודי.

דוד קנפו: מה משמעות השטחים הירוקים בעיצוב עירוני? גדעון שריג: השטח הירוק יותר נכון השטח הפתוח הוא לא דווקא ירוק, זהו סך כל החלל הפתוח בין הבניינים שכולל את הכבישים, המדרכות שטחי החניה, הפארקים, חוף הים, גדות הנחלים - זהו החלל העירוני הפתוח בביגוד למה שמכנים אותו האדריכלים כחלל הנטיבי ובין הבניינים לטעמי זהו החלק הפונטיבי של העיר. בתכנון עירוני החלל הפתוח ולא החלק הבנוי הוא החלק המשמעותי ועליו יש לתת את הדגש ואותו יש לתכנן באופן היררכי. אני רואה עצמי כאדריכל המרחב הטבעי במקביל לאדריכל הבנוי, זוהי קונספציה בעלת משמעות חשובה ביצירת תפקוד עירוני נכון. דוד קנפו: בתכנון הנוף המסורתי היה מקובל לשלב בתוך העיר פארקים גדולים ומרכזים שהם פיסת טבע טבעי - דוגמאת הסנטרל פארק במנהטן או הגולדן גייט בסאן פרנסיסקו מהי התייחסותך לנשאל? גדעון שריג: חכמן מערכת המרחב הפתוח קשורה קשר ישיר למשאבי הטבע והנוף של המקום והיא צריכה לקבל ביטוי בתכנון העירוני השלדי לא בכליאת פיסת טבע מוגדרת אבל כחלק מההתבנית העירונית הבנויה, כך צריך לתת משמעות לחוף הים, לנחל, לחורשה או לתווים הטופוגרפיים הבלויטים, השילוב בין מערכת החללים הפתוחים לבין הבינוי הארכיטקטוני הוא הדרך הנכונה לתכנון עירוני. כך ניתן לשמור על ערכים אמיתיים של הסיביה ולא להקצות מנרש גדול לפארק טבעי. פעילות המפגש וחזונו הפנוי צריכה להתפרס לאורך ולרוחב כל העיר בשילוב בתוך שטחי המסחר והמגורים.

20

פארק הירקון - ת"א

כמהות עירונית ערכית

עם מדלים מדקרים וזה מהלך תכנוני טוב מבחינתי. בקו הרקיע הזה אפשר לחוש מכיוון הים או ממרומי בניינים ואזורים בעלי טופוגרפיה גבוהה.

זהוהו השניה של העיר היא הדינמיות שלה, החיוביות שלה, והעובדה שהאדמה אוהב אותה, העיר מהווה מוקד משיכה לצעירים מכל הארץ.

זהוהו השלישית קשורה בקנה המידה שלה שהוא אנושי מאוד ואחריות רבה יש לנו לשמר את קנה המידה הנוכחי כך שהולך הרגל ירגיש נוח במרחב העירוני הקיים.

זהוהו הרביעית היא זהות של עיר ים תיכונית, עיר לחוף הים עם טיילת המחברת את חלל הירקון בצפון ועד נמל יפו בדרום.

בעיני ת"א איננה עיר מכוונת אבל תחושת ההזנחה וההתפוררות בעיקר במרכז העיר יוצרת תחושה של כינור, ההזנחה של המרחב העירוני מבטא חוסר תרבות לסביבה ותחושה של אי סדר ואי נחת.

היופי העירוני איננו מבעד רק מהנף הירוק או ממבני הציבור המפוארים אלא בעיקר "מרחח המקום". זוהי תחושה המתקבלת מאופיו של המרחב העירוני הציבורי ובת"א המרחב העירוני הבנייני מקנה המידה הנכון, מהאמשיית מהפשוטות. המרחב העירוני יוצר את תחושת היופי של העיר, ועל כן בעיני כמתכנן וכאדריכל העיר ת"א היא עיר ישראלית חדשה, חיונית ויפה. →

החלל הציבורי הפתוח בת"א, חוף הים במערב ופארק הירקון בצפון מהווים גם הם לחללים עירוניים חשובים שיש לטפחם ולשמור על אופיים ואסור לחזור על השגיאה התכנונית שנעשתה בבתי אילון אשר הפכו לחלל תמונה מותק מעיר, חצר אחורית המשמשת לתנועה מוטורית בלבד וזהו משנה חמור בתכנון עירוני.

דוד קנפו: מהו המקום של החלל הירוק השכונתי האינטימי בתוך הסכמה התכנונית בעיר ת"א? דעון שריב: לצד הפארקים הגדולים במקרו יש להקדיש תשומת לב מרבית לפתוח חללים קטנים, כינות ציבוריות שכונתיות, לעיתים גם עץ אחד וספסל אחד בפנינת רחוב או שטח חניה מגובן היטב או אפילו נג פתוח עם מרפסת תצפית יכולים לשמש תפקיד חשוב במרחב העירוני הפתוח, ראה לדוגמה את העבודה שנעשתה בפרייקט מרכז גולדה בת"א, שם גנות החניה גוננו ויצרו פינות מנוחה ומשחק כך שנוצר החלל הירוק צמוד לשכונת המגורים.

דוד קנפו: האם להערכתך נותרה משמעות עירונית לתוכנית ג'ס ההיסטורית? דעון שריב: תוכנית ג'ס הייתה נכונה לתקופתה והיא יצרה בסיס לתכנון חשוב בזמנו, היום היא איננה רלוונטית יותר להמשך פיתוחה של העיר למעט באותם מקומות שהיא יכלה להוות בסיס להתחדשות ושינויים עפ"י אופייה המקורי, באותם אזורים חשוב לשמר על קנה מידה של התוכנית ואופי הבינוי שלה, באזורים אחרים אשר לא נכללו בתוכניות של ג'ס ונבנו מאוחר יותר יש לאמץ אסטרטגיה אחרת, במיוחד באותם אזורים המיועדים לבניה לגובה וליצירת צפיפות עירונית גבוהה.

ת"א היא כיום מרכז תרבותי, מסחרי, אנושי, עיר חיונית בצורה בלתי רגילה וכל התערבות תכנונית בעיר צריכה לקחת בחשבון את שמירת החיוביות של העיר. התפיסה המרחבית של העיר צריכה להיות תפיסה מטרופולינית בה מתקיים איזון בין המרחב העירוני הפתוח לבין המרחב הבנייני והתפוס, צריך לשמר כל אזור על פי אופיו ההיסטורי ויחד עם האזורים החדשים הנבנים ליצור מערכת עירונית הרמונית המשמרת את האנרגיות והחיוביות של העיר.

דוד קנפו: מהי זהות העירונית של ת"א עבור כן העיר וכמתכנן? דעון שריב: זהוהו העכשוויות של ת"א עבורי היא קו הרקיע המשנתנה שלה שהוא שילוב בין בנייה של 4 קומות

ק רבנב - ת"א

דוד קנפו: מהו המקום של החלל הירוק בעיר הטכנולוגית, ועתיירת הפעילות? דעון שריב: בעידן הטכנולוגי דורשים מאיתנו אחריות עצומה לשמור על האיזון בין האדם לטבע איזון שמתבטא בקנה מידה במערכות פתוחות ביחסם למערכת הבנייה וליצירת מקום מפס בתחום עירוני שהולך ומצטופף הולך ונחנק במאסות בנייה גבוהה, מצב זה מחייב יתר מקצועיות העמקה והקפדה על שמירת החלל הציבורי הפתוח, לדוגמה: בתל אביב יש הכרח ונציגות מיידית בשמירת השרדות שהם העורקים המרכזיים סביבם מתנהלת העיר, זהו החלל הפתוח המשמעותי ביותר בעיר השומר על ציביונה ועל כן צריך לחדש את השרדות ולהפחית את התמעה המוטורית לאורכן ולהמשיך בחייה בתחומן. צריך יהיה לחשוב על הורדת תמונה מוטורית למפלס תת קרקעי ולקדם את מערכת ההסעה הציבורית כך שסך כל התמעה במפלס הרחוב לא תגבר ותתעצם, זהו מצב אקוטי להמשך קיום